

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшада ұлттық құндылықтарды дамыту әдістері

ЖАРИЯЛАНДЫ
10.01.2025

ТІРЕК СӨЗДЕР

әдістер, балабақша, мәдени мұра, тәрбиелеу, ұлттық құндылықтар, ұлттық сана

СІЛТЕМЕ

<https://bilimger.kz/174767/>

Байтаразова Гулназ Тохтанбековна

Аңдатпа Бұл мақалада мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде ұлттық құндылықтарды дамыту жолдары қарастырылады. Балабақша тәрбиесінде ұлттық дәстүрлер, әдет-ғұрыптар мен мәдени мұралар балалардың дүниетанымын, ұлттық сана-сезімін қалыптастырудың маңызды тетіктері болып табылады. Мақалада ұлттық құндылықтарды балабақшада дамытудың әдістері мен тәсілдері, олардың тиімділігі талданады.

Кілт сөздер: ұлттық құндылықтар, балабақша, тәрбиелеу, мәдени мұра, әдістер, ұлттық сана.

Кіріспе Ұлттық құндылықтар — халықтың мәдениеті мен рухани байлығының негізі. Мектепке дейінгі білім беру кезеңі — баланың алғашқы тұлғалық және әлеуметтік қасиеттері қалыптасатын ерекше уақыт. Балабақша тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды дамыту — жас ұрпаққа отансүйгіштік, ұлттық мақтаныш, салт-дәстүрлерге құрмет сезімдерін сіңірудің алғашқы қадамы. Ұлттық құндылықтар тек ата-бабадан қалған мұра ретінде емес, қазіргі заманның қажеттілігі ретінде де қарастырылады. Осы мақалада ұлттық құндылықтарды дамыту әдістері кеңінен қарастырылады және олардың әрбірі ауқымды сипатталады.

Ұлттық құндылықтарды түсіндірудің маңызы Ұлттық

құндылықтарды балабақшада түсіндіру — балалардың рухани дамуына, ұлттық бірегейлікті сезінуіне ықпал етеді. Мектепке дейінгі кезеңде бала қоршаған орта туралы алғашқы түсініктерін қалыптастырып, әлемді ұлттық көзқарас арқылы қабылдауды үйренеді. Ұлттық құндылықтарды үйрету барысында бала ұлттық болмыстың маңыздылығын түсіне бастайды. Мысалы, қазақ халқының киіз үйі, ою-өрнектері, ұлттық тағамдары мен ойындары балаларға танымдық қызығушылық тудырып, олардың зейінін арттырады. Ұлттық құндылықтарды түсіндіру тек қана теориялық біліммен шектелмей, практикалық әрекеттер арқылы балалардың белсенділігін арттыруға бағытталады. Бұл тәсілдер арқылы балалар тек ұлттық мұра туралы білім алып қоймай, өздерінің оны қорғауға және дамытуға жауапты екенін сезінеді.

Әдістер мен тәсілдер

Ойын әдісі Ойындар — балабақша тәрбиесінде негізгі оқыту құралдарының бірі. Ұлттық ойындар балалардың өмір сүру дағдыларын қалыптастыруда ерекше рөл атқарады. Мысалы, «Асық ату» ойыны тек қана ептілік пен дәлдікті емес, сонымен қатар шыдамдылық пен тәртіпті де үйретеді. «Тоғызқұмалақ» ойыны логикалық және стратегиялық ойлау қабілетін дамытады, ал «Арқан тарту» балаларды бірлесіп әрекет етуге, топтық ынтымақтастыққа үйретеді. Бұл ойындар арқылы балалар ұлттық мұраның маңыздылығын түсініп, оны құрметтеуге дағдыланады. Сондай-ақ, ойын барысында балалар өзара түсіністік пен қолдау сезімдерін дамытады, бұл олардың әлеуметтенуіне ықпал етеді.

Театрландырылған қойылымдар Балаларға ұлттық ертегілер мен аңыз-әңгімелерді сахналау — ұлттық мәдениетке деген қызығушылықты арттырудың тиімді әдісі. Мысалы, «Алдар Көсе» ертегісін сахналау барысында балалар айлакерлік пен адалдықты салыстыра отырып, жақсы мен жаманның айырмашылығын түсінеді. Сонымен қатар, қойылымдар арқылы балалар қазақ халқының дүниетанымы мен өмірлік қағидаларын терең түсіне бастайды. Театрландырылған қойылымдар балалардың сөйлеу мәдениетін, актерлік қабілеттерін және өз эмоцияларын басқару дағдыларын дамытады. Бұл әдіс балалардың шығармашылық ойлау

қабілетін арттырып, оларды ұлттық құндылықтарға жақындатады.

Шығармашылық жұмыстар Шығармашылық жұмыстар баланың қиялы мен шығармашылық ойлауын дамытуда ерекше маңызды. Мысалы, ұлттық ою-өрнектерді қағазға немесе матаға салу, киіз үйдің макетін жасау сияқты тапсырмалар балалардың ұсақ моторикасын жақсартуға ықпал етеді. Балалар осындай әрекеттер арқылы қазақ халқының қолөнеріне, мәдени мұрасына қызығушылық танытады. Сонымен бірге, ұлттық киімдерді жасау немесе қуыршақтарға кию арқылы балалар эстетикалық талғам мен ұлттық ерекшеліктерді ұғынуға мүмкіндік алады. Мұндай сабақтар ұжымдық жұмыс жасауға үйретіп, балалардың өзара сыйластық пен жауапкершілікті қалыптастыруына ықпал етеді.

Табиғатпен байланыс Табиғат аясында ұлттық құндылықтарды насихаттау балалардың экологиялық сана-сезімін қалыптастырады. «Наурыз мейрамы» сияқты ұлттық мерекелерді табиғат аясында өткізу арқылы балалар қоршаған ортаны қорғау қажеттілігін түсінеді. Табиғаттағы ойындар мен серуендер балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырып, оның әсемдігін бағалауға үйретеді. Сонымен қатар, мұндай шаралар балалардың дене белсенділігін арттырып, олардың денсаулығына оң әсер етеді. Табиғатпен байланыс арқылы балалар табиғи ресурстардың құндылығын ұғынады және оны ұқыпты пайдалануға дағдыланады.

Қорытынды Балабақшада ұлттық құндылықтарды дамыту — баланың рухани, танымдық және әлеуметтік дамуына ықпал ететін маңызды қадам. Ұлттық мәдениетке құрмет сезімін қалыптастыру үшін ойын, шығармашылық жұмыстар, театрландырылған қойылымдар және музыка сабақтарын тиімді пайдалану қажет. Бұл әдістер балалардың ұлттық сана-сезімін нығайтып, олардың өз халқының мәдениетіне мақтаныш сезімін оятады. Әр бала ұлттық мәдениетті құрметтеп, оны өмірлік ұстаным ретінде қабылдауы үшін тәрбиелеу жұмыстарын үнемі жетілдіріп отыру қажет. Бұл жолда педагогтардың рөлі өте маңызды, себебі олар балаларды ұлттық мұраға жетелеуші негізгі тұлғалар болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Әуезов М. «Қазақ халқының салт-дәстүрлері». Алматы: Атамұра, 2020.
2. Сәтпаева Қ. «Мектепке дейінгі білім беру әдістері». Нұр-Сұлтан: Ұлттық Академия, 2019.
3. Нұртазина С. «Ұлттық құндылықтарды дамыту жолдары». Білім және Ғылым журналы, 2021.
4. Мұқанов Ә. «Қазақтың ұлттық ойындары». Алматы: Ана тілі, 2018.
5. Жұмабекова Л. «Балабақшадағы тәрбие әдістері». Тәрбие.kz, 2022.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.